

Ελληνική Γλώσσα (Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία)

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ Ημερήσιου και Εσπερινού ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ο έρωτας είναι προπάντων επαλήθευση της μοναξιάς μας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Γιώργου Γιαννούση, το οποίο δημοσιεύθηκε την 1η Μαρτίου του 2021 στον ιστότοπο <https://www.psychologynow.gr/arthra-psychologias>

Ο έρωτας μπορεί να σε στείλει στα ουράνια, αλλά και στα τάρταρα, είναι δηλαδή αναγεννητικός, αλλά και απογοητευτικός ταυτόχρονα. Μπορεί να πάρει τόσες μορφές, όσες και είναι και οι εκφάνσεις της ζωής. Μπορεί να μείνει ανεκπλήρωτος ή να εκπληρωθεί, να γιγαντωθεί ή και να ξεχαστεί ως φλόγα που έσβησε. Μπορεί να είναι στιγμιαίος, αλλά και διαρκής, μπορεί να μας κάνει γενναίους, αλλά και δειλούς, μπορεί να αναδείξει την καλύτερη ή και τη χειρότερη πλευρά του εαυτού μας.

Το μόνο σίγουρο είναι πως η ζωή κινείται διαρκώς από την δύναμή του και δίχως αυτόν θα ήταν υπαρξιακά κενή. Ο έρωτας είναι μια χοάνη¹ αντιθέσεων που δημιουργούν μια διαρκή κίνηση προς τα μπρος. Παραμένει ζωντανός, όσο τρέφεται από την ορμή της αλλαγής που φέρει μέσα του. Η αλλαγή είναι το μυστικό για να μην πεθάνει ο έρωτας και η αλλαγή θέλει δύο ανεξάρτητους συντρόφους, που ο ένας θα σέβεται και θα διαφυλάττει την αυτονομία του άλλου.

Ο έρωτας στις μέρες μας ακολουθεί συνήθως τις επιταγές της αγοράς, δηλαδή της ροπής προς την κατανάλωση που χαρακτηρίζει τον σύγχρονο άνθρωπο. Η καταναλωτική συνείδηση του ανθρώπου έχει καταφέρει ούτως ή άλλως να σαρώσει πολλές από τις ψυχικές του διεργασίες και να κλείσει μέσα της τον ρυθμό των διαπροσωπικών σχέσεων. Η αποπροσωποποίηση του έρωτα² είναι κατά κάποιο τρόπο το σύμβολο της εποχής μας, ενώ παράλληλα οι εμπορευματοποιημένες μορφές του έρωτα υποτάσσουν το πρόσωπο στις επιταγές της «αγοράς» και το υποβαθμίζουν στην κοινοτυπία της.

Ο έρωτας όμως γεννιέται στο σταυροδρόμι των προσωπικών μας επιδιώξεων για αλλαγές, μας βρίσκει εκεί που μεγαλώνει η εσωτερική ανάγκη να αλλάξουμε φάση ζωής και να ορίσουμε διαφορετικά τα νοήματα της.

¹ Σημείο συγχώνευσης διαφορετικών πραγμάτων ή καταστάσεων

² Η αφαίρεση του προσωπικού χαρακτήρα από τον έρωτα

Ας πούμε για πρώτη φορά στη ζωή του ανθρώπου -εκεί κάπου κοντά στην εφηβεία- ο έρωτας φαντάζει ως το μαγικό εισιτήριο για τον κόσμο των ενηλίκων, εκεί όπου φαντάζεται ο έφηβος πως θα «διοικεί» τον εαυτό του, δίχως περιορισμούς και απαγορεύσεις. Γι' αυτό και είναι τόσο ισχυρά τα συναισθήματα που έχουν οι ερωτευμένοι, επειδή συνδέονται με την πορεία προς την ολοκλήρωση και την αυτοπραγμάτωση.

Χρειάζεται επομένως να κατανοούμε πως ο έρωτας λειτουργεί σαν μια υπενθύμιση όσων διαρκώς αναζητούμε στον εαυτό μας κι όσων αλλαγών έχουμε χρέος να κάνουμε στο διάβα της ζωής μας. Έρχεται δηλαδή να μας ανοίξει τα μάτια στην αλήθεια του εαυτού μας και των σχέσεων που συνάπτουμε κι όχι να μας καθηλώσει στην υποκειμενικότητα των επιθυμιών μας.

Ο έρωτας έχει μέσα του τη δύναμη της ζωής και συστατικά της ύπαρξής μας. Είναι η προσωποποίηση της εσωτερικής πάλης των αντιθέτων που συνθέτουν το ψηφιδωτό του ανθρώπινου ψυχισμού. Ο έρωτας μέσα από την υποταγή του «εγώ» στον άλλο υποδεικνύει την αδυναμία του ανθρώπου και επαληθεύει την μοναξιά του, δηλαδή το χρέος να πορευτεί με αυτοσυνειδησία προς την αυτοπραγμάτωση.

Κείμενο 2

[Των είκοσί μου χρονώ θύμηση μ' ευφραίνεις]

Στο ποίημα ο εξηνταεπτάχρονος Κωστής Παλαμάς (1859-1943) ξαναθυμάται τα είκοσί του χρόνια και απευθύνεται στον εαυτό του.

Των είκοσί μου χρονώ θύμηση μ' ευφραίνεις³.

Κοιμάται η χώρα, κ' η εξοχή, γιορτή. Και να πηγαίνεις,

πρωϊνός περπατητής με την καρδιά στα χείλη.

Γλύκα. Το αμπέλι θησαυρός με το χρυσό σταφύλι.

Χορός το βήμα σου, ανασταίνει κ' η αύρα που ανασαίνεις,

νεράκι πίνεις, και είν' αρχή ζωής μακαρισμένης⁴.

Αναγαλλιάζει ο Αύγουστος μέσ' στις δροσιές του Απρίλη,

Όλα είν' ωραία, για το τραγούδι και για το κοντύλι⁵.

³ ευφραίνω = προξενώ σε κάποιον πολλή ευχαρίστηση ή χαρά

⁴μακαρισμένης = ευτυχισμένης, ευλογημένης

⁵κοντύλι (το) = είδος γραφίδας που χρησιμοποιούσαν παλαιότερα

Και από το σπίτι να περνάς της πολυαγαπημένης
με τα κλειστά παράθυρα, κ' εσύ να περιμένεις,
τον ήλιο σα να ξύπνησες να ιδής που θ' ανατείλη,
ν' ανοίξει ένα παράθυρο, των ουρανών η πύλη.

27.1.1926

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

- α. Ο έρωτας είναι πολυπρόσωπος και πάντοτε ανεκπλήρωτος.
- β. Η αλλαγή ερωτικών συντρόφων είναι το μυστικό, για να μην πεθάνει ο έρωτας.
- γ. Οι εμπορευματοποιημένες μορφές του έρωτα καταργούν την πρωτοτυπία της ανθρώπινης προσωπικότητας.
- δ. Ο έρωτας προάγει την αυτογνωσία μας.
- ε. Ο έρωτας αποδεικνύει τη μοναξιά του ανθρώπου, δηλαδή την αποτυχημένη πορεία του προς την αυτοπραγμάτωση.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου και η σύνδεση των νοημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική (μονάδες 5); Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες, προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο κείμενο 2 παρουσιάζεται ένας νέος του τέλους του 19^{ου} αιώνα. Ποια είναι η θέση του έρωτα στη ζωή του και ποια στη ζωή ενός νέου της ηλικίας σου; (80-200 λέξεις).

Μονάδες 15